JADEK & PENSA

Pravni razmisleki o likvidnosti

24. april 2020

KAZALO VSEBINE

NAMESTO UVODA 2
DELAVCI 3
FINANCE 6
DAVKI 10
NAJEMI 12
KORPORACIJE 16
INSOLVENCA 18
IZTERJAVA 21

NAMESTO UVODA

Zbrali smo nekaj ključnih razmislekov o pravnih možnostih za vzdrževanje likvidnosti podjetij in nevarnostih, ki jim jo nelikvidnost prinaša v tem času. Pred vami je posodobljena izdaja dokumenta, ki smo ga prvič objavili 7. aprila 2020.

Ker se vsebine obravnavane v tem zborniku hitro menjajo, jih je potrebno brati ob zavedanju, da je bil zbornik zaključen **24. aprila 2020** ob 14:00 uri. Pri pripravi posodobljene verzije smo upoštevali predloge naslednjih zakonov, ki še niso bili uradno objavljeni:

- Zakona o spremembi in dopolnitvah zakona o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-COV-2 (COVID-19),
- Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 in
- Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo.

Spremembe besedila v primerjavi s prvotno izdajo so zapisane z ležečo pisavo, izbrisano pa je besedilo, ki ni več relevantno. V celoti je novo poglavje o izterjavi.

Dodatne pravne informacije redno objavljamo na naši spletni strani

https://www.jadek-pensa.si/objave/covid-19-novice-in-pravni-izzivi/.

Skupaj nam bo uspelo, ostanimo zdravi!

Jadek & Pensa

DELAVCI

1- POVRAČILO NADOMESTIL PLAČ ZAPOSLENIM NA ZAČASNEM ČAKANJU IN OPROSTITEV PLAČILA PRISPEVKOV

Mega zakon, ki *velja od 11. Aprila 2020*, pod določenimi pogoji predvideva polno povračilo nadomestil plač zaposlenih na začasnem čakanju iz razloga nezmožnosti zagotavljanja dela s strani delodajalca zaradi posledic epidemije novega korona virusa v višini 80 % osnove ter oprostitev plačila prispevkov, vezanih na nadomestila plač.

Povračilo nadomestila plače ne sme biti nižje od minimalne plače v Republiki Sloveniji.

Delodajalec je torej omejen samo z najnižjim zneskom, sicer pa izplačuje nadomestila normalno, v višini 80 % od osnove za izračun nadomestila, kot je določeno z Zakonom o delovnih razmerjih za začasno odsotnost z dela zaradi čakanja na delo iz poslovnega razloga.

Pomembno pa je, da bo delodajalec dobil s strani države povračilo izplačanega nadomestila samo v višini, ki ne presega višine povprečne plače za leto 2019 v Republiki Sloveniji (1.735,84 EUR), zmanjšanega za prispevke zavarovanca.

Delodajalec mora plačati tudi prispevke od dela nadomestila, ki presega povprečno plačo za leto 2019 v Republiki Sloveniji.

Enako velja tudi glede povračila izplačanih nadomestil in oprostitev prispevkov za tiste delavce, ki ne morejo delati zaradi višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otrok zaradi zaprtja vrtcev in šol in drugih objektivnih razlogov ali nemožnosti prihoda na delo zaradi ustavitve javnega prevoza ali zaprtja mej s sosednjimi državami.

Delodajalci so tudi oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za tiste delavce, ki delajo. Zaposlenim, ki delajo in katerih plača ne presega trikratnika minimalne plače v RS (cca 2800 EUR), morajo delodajalci izplačali še t.i. krizni dodatek v višini 200 EUR, ki je oproščen vseh davkov in prispevkov.

Predlog novele Mega zakona predvideva novo določilo, skladno s katerim ukrepi pomoči delodajalcem po ZIUZEOP predstavljajo ***državno pomoč****, zaradi česar morajo biti izpolnjeni pogoji dodelitve sredstev skladno z Začasnim okvirjem za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu COVID-19. Navedeno med drugim pomeni,* ***da nekatere družbe do te denarne pomoči ne bodo upravičene*** *(tiste, ki se bile dne 31. 12. 2019 že podjetja v težavah skladno z zakonodajo EU). Poleg tega skupni znesek dane pomoči posamezni družbi ne bo smel preseči 800.000 EUR bruto (pred odbitkom davkov ali drugih dajatev) na posamezno podjetje (oz. 120.000 EUR za podjetja, dejavna v sektorju ribištva in akvakulture in 100.000 EUR za podjetja, dejavna v sektorju proizvodnje kmetijskih proizvodov).*

V zvezi z opisano omejitvijo maksimalne pomoči sta za velike družbe predvideni dve izjemi, in sicer se bo državna pomoč štela za dovoljeno, če bodo izpolnjeni naslednji pogoji:

a) *ohranitev delovnih razmerij zaposlenih, za katere je dodeljena pomoč za obdobje prejemanja sredstev;*

b) *višina pomoči ne sme preseči 80 % mesečne bruto plače na zaposlenega;*

c) *dodelitev pomoči le za zaposlene, ki bi bili sicer odpuščeni zaradi prekinitve oz. zmanjšanja poslovanja kot posledice izbruha COVID-19.*

Če bo državna pomoč presegala maksimalne zneske, se bo za velike družbe prav tako štela za dovoljeno tudi v primeru, če bo šlo za pomoč za povrnitev škode, ki so jo povzročile naravne nesreče ali izjemni dogodki, vendar bo takšno pomoč predhodno morala odobriti Evropska komisija. Družbe bodo morale dokazovati tudi obseg nastale škode.

2- ČASOVNI VIDIKI POVRAČILA NADOMESTILA S STRANI DRŽAVE POMEMBNI ZA LIKVIDNOST DELODAJALCEV

Ukrep povračila nadomestil plač delavcev na čakanju in delavcev, ki so odsotni zaradi višje sile, je na voljo za obdobje od 13. marca 2020 do 31. maja 2020, ne glede na dan uveljavitve zakona.

Ukrep oprostitve plačila vseh prispevkov zaposlenih na čakanju na delo je mogoče uveljaviti od 13. marca 2020 do 31. maja 2020.

Povračilo se bo izplačevalo mesečno, v sorazmernem delu ali v celoti, in sicer 10. dan meseca, ki sledi mesecu izplačila nadomestila, *torej bodo delodajalci prejeli povračilo s strani države z enomesečnim zamikom po tem, ko bodo sami izpolnili svoje obveznosti do zaposlenih.*

3- OBVEZNOSTI DELODAJALCA MED IZPLAČEVANJEM NADOMESTIL

V obdobju prejemanja povračila izplačanih nadomestil plače imajo delodajalci naslednje obveznosti:

- izplačevanje nadomestil plače (zmanjšanih za prispevke),
- prepoved odrejanja nadurnega dela, če to delo lahko opravijo z delavci na začasnem čakanju na delo,
- predhodno obveščanje ZRSZ, če delodajalec delavca pozove, da se vrne na delo, oziroma z dnem prenehanja odsotnosti, če delavcu preneha odsotnost iz razlogov višje sile.

Če delodajalec ne bo izpolnjeval teh obveznosti, bo dolžan prejeta sredstva vrniti v trikratnem znesku.

4- ZNESKI, KI JIH MORA DELODAJALEC PLAČEVATI DELAVCEM

Delodajalec je dolžan plačevati nadomestilo v višini in z omejitvami, kot je pojasnjeno pod točko 1. Ker je delodajalec oproščen plačila prispevkov – tako prispevkov delavca kot delodajalca, delodajalec plačuje zgolj neto zneske nadomestil, dolžan pa je odvesti in obračunati pripadajoče davke. V zvezi s plačilom davkov (tudi akontacije dohodnine), pa ima delodajalec možnost prositi za odlog. Več o tem si lahko preberete v tem prispevku pod poglavjem Davki.

5- OPROSTITEV PLAČILA PRISPEVKOV TISTIM DELAVCEV, KI DELAJO

Delodajalci bodo pod določenimi pogoji za vse delavce, ki delajo in so obvezno zavarovani na podlagi delovnega razmerja, oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (»PIZ) *za delo od 13. marca 2020 do 31. maja 2020.*

Delodajalec bo tako še vedno plačeval prispevke za zdravstveno zavarovanje, za brezposelnost in za starševsko varstvo. Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje pa v tem času v celoti plačuje država. Iz obrazložitve predloga zakona izhaja, da je delodajalec po tej shemi oproščen tako plačila prispevka zavarovanca (prispevek se samo obračuna in odtegne) in plačila prispevka delodajalca (prispevek se samo obračuna).

Iz novele Mega zakona izhaja, da bodo vsi delodajalci (z izjemami nekaterih iz finančnega sektorja) oproščeni plačila PIZ prispevkov.

Ti delodajalci pa na drugi strani vsakemu zaposlenemu, ki dela in čigar zadnja izplačana mesečna plača ni presegla trikratnika minimalne plače (približno 2800 EUR bruto), izplačajo mesečni krizni dodatek v višini 200 eurov, ki je oproščen plačila vseh davkov in prispevkov.

Oprostitev plačila prispevkov za PIZ od plač oz. nadomestil v času veljavnosti ukrepov ne velja za delavce, ki so na začasnem čakanju na delo oziroma odsotni z dela zaradi višje sile; iz obrazložitve predloga izhaja, da oprostitev plačila vseh prispevkov za PIZ velja tudi za čas, ko so zaposleni na letnem dopustu, bolniški v breme delodajalca oz. prejemajo druga nadomestila plač, razen za katera že po ZIUZEOP velja oprostitev vseh prispevkov.

Predlog novele Mega zakona dodaja dodatne določbe glede kriznega dodatka, in sicer:

a) *krizni dodatek se izplača ob plači za posamezni mesec;*
b) *delavec je upravičen do sorazmernega dela kriznega dodatka za čas, ko dejansko dela (ne pa za čas odsotnosti zaradi čakanja na delo, letnega dopusta, bolniške);*
c) *za praznik in drug dela prost dan delavcu pripada krizni dodatek, če bi na ta dan dejansko delal;*
d) *delavci s krajšim delovnim časom imajo pravico do kriznega dodatka sorazmerno delovnemu času, razen če delajo krajši delovni čas v skladu s predpisi o PIZ, zdravstvenem zavarovanju ali starševskem dopustu (člen 67 ZDR-1).*

Prav tako predvideva tudi dodatno oprostitev za ***plačila prispevkov za poklicno zavarovanje*** *za delodajalce, ki zaposlujejo delavce na delovnih mestih, za katera je obvezna vključitev v poklicno zavarovanje in ugodnosti za invalidska podjetja.*

6- NADOMESTILO ZA ODSOTNOST IZ ZDRAVSTVENIH RAZLOGOV

Za delavce, ki so začasno zadržani z dela iz zdravstvenih razlogov od dneva uveljavitve zakona do prenehanja razlogov za ukrepe po Mega zakonu, vendar najdlje do 31. maja 2020, se nadomestilo krije v breme zavoda za zdravstveno zavarovanje od prvega dneva odsotnosti dalje.

Avtorica:

Iris Pensa
Starejša odvetnica

1- ODLOG KREDITNIH OBVEZNOSTI DO 12 MESECEV

Pogoji. Možnost odloga do 12 mesecev po ZIUOPOK velja za kreditne obveznosti, ki do razglasitve epidemije 12. marca 2020 še niso zapadle. Odlog se lahko uveljavlja glede plačila obroka glavnice, obresti, nadomestil in drugih plačilnih obveznosti (plačljivih do izteka obdobja odloga) pod sledečimi pogoji:

POGOJ	VELIKA DRUŽBA	OSTALE DRUŽBE IN PRAVNE OSEBE	
	Ne glede na prepoved	Velja prepoved opravljanja storitev	Ni prepovedi
sedež dolžnika in banke	za vse enako: v Sloveniji		
davki, prispevki in druge dajatve	• dne 31. decembra 2019 **plačani davki** ali • na dan vloge je omogočeno **obročno plačilo ali odlog** plačila davkov	ta pogoj **ne velja** navede se odlok, ki prepoveduje opravljanje storitev	enako kot za velike družbe
posledice epidemije	težave z likvidnostjo, ki **lahko povzročijo insolvenco**	ta pogoj **ne velja**	težave z likvidnostjo, zaradi katerih **ni mogoče poplačilo** kreditnih obveznosti
dodatna vsebina vloge	• navedba **vzrokov in dokazov** za zmanjšan obseg dela in poslovanja in vpliv na likvidnost • **načrt o ukrepih** za vzpostavitev likvidnosti	ta pogoj **ne velja**	enako kot za velike družbe
poročanje	mesečno o izvajanju načrtov in spremembah poslovnega položaja	poročanje **ni nujno**	enako kot za velike družbe

Odlog. Odlog pomeni prekinitev zapadlosti vseh obveznosti po kreditni pogodbi do izteka obdobja odloga. Končni datum zapadlosti se podaljša za čas trajanja odloga, po izteku odloga pa naslednji obrok zapade v plačilo v rednem roku, kot je določeno v kreditni pogodbi.

Z uveljavitvijo Mega zakona od 11. 4. naprej na odloženi del glavnice tečejo obresti po pogodbeni obrestni meri, ki pa se ne plačujejo, in so odložene; a contrario to pomeni, da se obresti v času od 29. 3. do 11. 4. (do uveljavitve novele ZIUOPOK) niso obračunavale.

Prav tako je Mega zakon uvedel poroštvo države za odložene kredite (25 % oziroma 50 % - za kreditojemalce, ki jim je bilo s pravnim aktom poslovanje omejeno) in prepoved izplačil dobičkov, nagrad za poslovno uspešnost in plačil finančnih obveznosti nadrejenih in povezanih oseb.

Državne pomoči in javni skladi. Z uveljavitvijo Mega zakona se je ukrep odloga pod smiselno enakimi pogoji razširil tudi na posojila ali druge pomoči, ki so bila zagotovljena kot državna pomoč za reševanje gospodarskih družb v težavah ali s strani javnega sklada. Dolžnik bo moral v vlogi predstaviti težave glede likvidnosti in posledice na izvajanje poslovnega procesa oziroma na poplačilo obveznosti do javnega sklada.

Pri opredelitvi narave odloga je uporabljeno besedilo, ki je bilo v ZIUOPOK glede obresti korigirano, in tako nekorigirano besedilo predstavljalo težavo pri obračunavanju obresti v času odloga.

Obdobje. Rok za uveljavljanje odloga je 6 mesecev po preklicu epidemije, pri čemer se pogoji za odlog presojajo glede na dan vložitve vloge. Ukrep možnosti odloga kreditnih obveznosti velja za 18 mesecev od prenehanja epidemije, kar vključuje 6 mesečni končni rok za vlogo in 12 mesečno obdobje odloga.

Poroštva. Odlog učinkuje tudi na obveznosti porokov in na zavarovanja dana s strani tretjih zastaviteljev v skladu s členom 1017 OZ.

2- GARANCIJE, FINANČNI LEASING IN DRUGE FINANČNE OBVEZNOSTI

Odloga na podlagi zakona ni mogoče uveljavljati za obveznosti na podlagi unovčenih garancij, finančnih leasingov ali za druge finančne obveznosti. Posojilojemalcem predlagamo, da se odlog teh obveznosti regulira v aneksu, ki ga morajo stranke skleniti v skladu z zakonom, če pa stranke niso enake, pa v neposrednih pogajanjih.

Enako urejanje predlagamo glede (ne)izpolnjevanja finančnih zavez ter drugih omejitev v finančnih pogodbah, ki zaradi posledic epidemije ne bodo mogle biti izpolnjene.

3- PLAČILNI ROKI

Plačilni roki za neposredne in posredne uporabnike proračuna za plačila zasebnim subjektom so se z uveljavitvijo Mega zakona skrajšali na 8 dni. Nasprotno pa so se plačilni roki, kadar je upnik javni organ (*predlagana novela Mega zakona krog upnikov omejuje na Republiko Slovenijo, samoupravne lokalne skupnosti, javne sklade, javne agencije, javne zavode, javne gospodarske zavode; ne pa tudi na druge javne osebe*), podaljšali na 60 dni. Tako podaljšan plačilni rok bo ostal v veljavi še eno leto po razglasitvi konca epidemije.

4- STEČAJI

Po odredbi Vrhovnega sodišča z dne 30. marec 2020 med nujne zadeve ne štejejo več zadeve prisilne poravnave in stečaja, kar pomeni, da v teh zadevah sodišča ne odločajo. Odredba velja do preklica oziroma najdlje do 1. julija 2020.

5- KREDITI SID BANKE IN OSTALE MOŽNOSTI FINANCIRANJA

Ena izmed možnosti, ki jih imajo poslovni subjekti za reševanje likvidnostnih težav, so tudi krediti Slovenske izvozne in razvojne banke (SID banka). SID banka je v odzivu na težave, s katerimi se poslovni subjekti srečujejo zaradi epidemije COVID-19, prilagodila nekatere svoje finančne produkte ter ponudila nekatere nove. Skupna vrednost finančnih produktov, ki jih bo SID banka

od aprila 2020 naprej skupaj z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ponujala mikro, malim in srednje velikim podjetjem (MSP) ter velikim podjetjem, bo 800 milijonov EUR.

Eden izmed glavnih produktov SID banke so kratkoročni krediti v višini v višini od 100.000 EUR do 7 milijonov EUR (za MSP) oziroma do 12 milijonov EUR (za velika podjetja). Značilnosti teh kreditov sta ugodna obrestna mera in ročnost od 2 do 12 let. Podjetje, ki želi zaprositi za kredit, ne sme biti v postopku zaradi insolventnosti, mora biti razvrščeno najmanj v bonitetni razred B- po metodologiji SID banke, imeti dva zaposlena, poslovati najmanj dve poslovni leti ter izpolnjevati nekatere druge pogoje.

SID banka zagotavlja tudi, da bo predvidoma konec aprila objavila nov program kreditiranja, imenovan MSP 9, ki bo namenjen samostojnim podjetnikom, MSP ter zadrugam, prav tako v višini od 100.000 EUR do 7 milijonov EUR in z ročnostjo od 2 do 12 let.

Poleg kreditov SID banka ponuja tudi druge finančne produkte za zagotavljanje likvidnosti poslovnih subjektov (npr. instrumente zavarovanja za izvozna podjetja, storitvene in plačilne garancije bankam in izvoznikom, portfeljske garancije). Celoten nabor finančnih produktov SID banke je objavljen na povezavi https://www.sid.si/novice/ublazitev-financnih-posledic-sirjenja-virusa-sars-cov2-v-gospodarstvu.

Poleg tega je tudi Slovenski podjetniški sklad (SPS) sporočil, da (v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ter drugimi institucijami) pripravlja ukrepe, ki bodo poslovnim subjektom pomagali pri boju s posledicami epidemije COVID-19.

Nekatere ukrepe je SPS že sprejel, med drugim je prilagodil svoj razpis P1 plus 2020 v višini 79,2 milijona EUR, ki MSP ponuja garancije za bančne kredite s subvencijo obrestne mere. V nadaljevanju je pričakovati, da bo SPS ponudil še dodatne produkte. Ukrepi SPS so tekoče objavljeni na povezavi https://podjetniskisklad.si/sl/novice-in-objave/novice/sporocila-za-javnost/687-ukrepi-slovenskega-podjetniskega-sklada-za-omilitev-posledic-koronavirusa.

Glede na javno dostopne podatke se zdi, da so zgoraj navedeni finančni produkti trenutno edini, ki so poleg financiranja s strani komercialnih bank na voljo poslovnim subjektom za premostitev likvidnostnih težav zaradi posledic epidemije COVID-19. To se v bližnji prihodnosti utegne spremeniti, zato vsem poslovnim subjektom svetujemo, da sproti in skrbno spremljajo morebitne novosti na tem področju.

6- PREDLOG ZAKONA O ZAGOTOVITVI DODATNE LIKVIDNOSTI GOSPODARSTVU ZA OMILITEV POSLEDIC EPIDEMIJE COVID-19

Predlog zakona (usklajen na Vladi RS 22.4.2020, ki pa se utegne v zakonodajnem postopku še spremeniti), predvideva shemo poroštev RS za kredite za zagotavljanje likvidnosti.

Likvidnostni krediti s poroštvom RS. *Poroštva RS upravlja po predlogu zakona SID, ki od komercialne banke sprejme tudi odkup terjatve do kreditojemalca v delu, ki je zavarovan s poroštvom RS. Poroštvo znaša 70 % (za velika podjetja) oziroma 80 % (drugi) glavnice kredita. Kredit mora biti namenjen financiranju investicij, obratnega kapitala ali kreditov podeljenih po 12. 3. 2020. Poroštva RS izplača z izplačilom iz proračuna, obveznicami RS, obveznicami SID banke (velika podjetja), glede na politiko upravljanja z javnim dolgom.*

Omejitve. *Znesek kredita do 10 % prihodkov od prodaje v letu 2019; oziroma do višine zneska stroškov dela za leto 2019 (karkoli od tega je manj), odloženi krediti po ZIUOPOK prav tako (dodatno) zmanjšujejo maksimalni znesek kredita. Kreditojemalec se mora soočati s težavami zaradi COVID-19 in ne sme izkazovati „pomembnih zamud" napram banki na dan 12. 3. 2020 (ta predlog je bolj fleksibilen kot prvotni predlog, po katerem bi bili do poroštva upravičeni samo krediti s komitenti A in B razreda).*

Prepoved izplačil dobičkov in nagrad. *Zakon bo uvedel prepoved izplačil dobičkov, nagrad za poslovno uspešnost članom poslovodstva, nakupa lastnih delnic, izplačil drugih finančnih obveznosti do nadrejenih oziroma povezanih družb ali lastnikov.*

Ta tekst je podoben kot tekst po noveli ZIUOPOK, vendar ne enak, ker uvaja tudi prepoved nakupa lastnih delnic, česar ZIUZOPOK ne prepoveduje.

Avtorji:

Ožbej Merc, LL.M.
Partner

Andraž Jadek, LL.M.
Partner

Žiga Urankar, LL.M.
Odvetniški kandidat

DAVKI

1- ODLOG PLAČILA DAVČNIH OBVEZNOSTI IN OBROČNO PLAČEVANJE DAVČNIH OBVEZNOSTI

Davčni organ lahko (na podlagi vloge davčnega zavezanca) dovoli odlog plačila davka za čas do dveh let oziroma dovoli plačilo davka v največ 24 mesečnih obrokih v obdobju 24 mesecev zaradi izgube sposobnosti pridobivanja prihodkov zaradi epidemije COVID-19 – odlog plačila velja tudi za akontacije davka in davčni odtegljaj.

Vloga se odda na obrazcu, ki je objavljen na naslednji spletni strani:

https://edavki.durs.si/EdavkiPortal/OpenPortal/CommonPages/Opdynp/PageD.aspx?category=odlog_obrok_epidemija_virus_covid19_po

V vlogi mora zavezanec pojasniti izgubo sposobnosti pridobivanja prihodkov. Na primer: prepoved opravljanja dejavnosti, izguba naročil, odpoved poslovnih partnerjev, odpoved rezervacij, onemogočeno delovanje na domačem ali tujem trgu, onemogočena ali motena dobava surovin. Predložiti je potrebno ustrezna dokazila, na primer preklic naročil, odpoved pogodb s poslovnimi partnerji, odpoved rezervacij.

Ukrep velja za naslednje davke: **DDV**, dohodnina (vključno z **akontacijo dohodnine od plač**), davek od dohodkov pravnih oseb, davek na finančne storitve, davek od prometa zavarovalnih poslov (vendar ne vključuje odloga socialnih prispevkov, turističnih taks, okoljskih dajatev, trošarin itd.).

Za čas, ko je davčnemu zavezancu odloženo plačilo davka oziroma dovoljeno obročno plačilo davka zaradi posledic COVID-19, se za odloženi znesek davka oziroma neplačane davke (vključno z zamudnimi obrestmi), ne zaračunajo obresti.

Davčni zavezanci lahko izkoristijo možnost, skladno s katero ne teče zastaranje pravice do izterjave davka, če davčni organ ne začne oziroma ne nadaljuje že začete davčne izvršbe. Čas zadržanja se ne šteje v čas zastaralnega roka niti v čas veljavnosti rubeža.

2- OPROSTITEV OD PLAČILA AKONTACIJ DDPO IN AKONTACIJ DOHODNINE OD DAVKA IZ DEJAVNOSTI

Dne 2. 4. 2020 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo, ki naj bi predvidoma stopil v veljavo dne 11. 4. 2020 in z davčnega področja določa, da se v obdobju po uveljavitvi zakona do 31. 5. 2020 ne plačajo in se ne štejejo za obračune obroki akontacije za davek od dohodkov pravnih oseb ter obroki predhodne akontacije dohodnine od davka iz dejavnosti, ki običajno dospejo v plačilo na zadnji dan obdobja, na katerega se nanašajo, in morajo biti plačani do v desetih dneh od dospelosti.

3- ZADRŽEVANJE IZVRŠEVANJA SKLEPOV O DAVČNI IZVRŠBI

Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo, ki naj bi predvidoma stopil v veljavo dne 11. 4. 2020 med drugim določa, da se v postopkih davčne izvršbe, ki tečejo po ZDavP-2, z dnem uveljavitve zakona zadrži izvrševanje sklepov o izvršbi.

4- OPROSTITEV PLAČILA PRISPEVKOV OD NADOMESTIL IN PLAČE DELAVCEM

Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo, ki naj bi predvidoma stopil v veljavo dne 11. 4. 2020, med drugim določa, da delodajalci pod določenimi pogoji niso dolžni plačati prispevkov za socialno varnost oziroma so lahko upravičeni tudi do nadomestil v zvezi z delavci, ki ne delajo (so na čakanju ali ne delajo zaradi višje sile). Več o tem si preberite v tem prispevku pod poglavjem Delavci.

5- DODATNE DAVČNE OLAJŠAVE

Davčni zavezanci bodo lahko uveljavljali dodatno zmanjšanje davčne osnove za celoten znesek izplačil v denarju za namen odprave posledic epidemije COVID-19, in sicer za izplačila na za ta namen posebej oblikovan transakcijski račun Republike Slovenije ali druge države članice EU, ki ni Slovenija, vendar največ do višine davčne osnove davčnega obdobja.

6- OPROSTITEV PLAČILA DDV OD MASK IN MEDICINSKE OPREME

Od vključno 13. marca 2020 do vključno 31. julija 2020 so dobave zaščitnih mask in posamezne medicinske opreme v skladu z Sklepom Komisije (EU) 2020/491 z dne 3. aprila 2020 o oprostitvi uvoznih dajatev in oprostitvi plačila DDV za uvoz na blago, potrebno za spopadanje s posledicami izbruha COVID-19 v letu 2020, oproščene plačila DDV oziroma se ohrani pravica do odbitka DDV, če so kumulativno izpolnjeni naslednji pogoji:

a) blago je namenjeno za enega izmed naslednjih namenov:

- *brezplačno razdeljevanje osebam, ki jih je prizadela epidemija, so temu izbruhu izpostavljene ali se z njim spopadajo, s strani organov in organizacij iz točke b) tega odstavka, ali*

- *brezplačno uporabo subjektov, ki opravljajo zdravstveno dejavnost, v zvezi z zdravstveno oskrbo oseb, ki jih je prizadela epidemija, pod pogojem, da blago ostane v lasti organov in organizacij iz točke b) tega odstavka,*

b) blago je dobavljeno državnemu organu ali organizaciji, organu lokalne skupnosti, drugi osebi javnega prava ali drugi organizaciji, ki se po predpisih šteje za dobrodelno organizacijo ali je blago dobavljeno za račun teh organov in organizacij ali blago iz druge države članice pridobi druga oseba za račun teh organov in organizacij.

Avtor:

Domen Romih
Vodilni davčni svetovalec

NAJEMI

1- OBSTOJEČA UREDITEV NAJEMNIN

Najemnine predstavljajo velik del stroškov družb, ki poslujejo v najetih nepremičninah. Še zlasti so najemnine veliko breme za družbe (»**Najemniki**«), ki v njih, zaradi splošnega dobra, zdravja prebivalcev v Republiki Sloveniji, ne smejo poslovati zaradi Odloka o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji. Najemniki torej v času veljavnosti navedenega odloka nimajo prihodkov iz naslova poslovanja. Mnoge od njih bremenijo tudi zaloge, ki jih zaradi značaja sezonskosti v kasnejših obdobjih leta ne bodo mogli prodati. Likvidnostne težave Najemnikov se s tem povečujejo.

ZIUOPOK ni predvidel nobenega ukrepa, ki bi naslavljal problem najemnin. *Kot bo pojasnjeno spodaj, tudi predlog Mega zakona 2 ta problem ureja le v zelo omejenem obsegu.*

Položaj Najemnikov in najemodajalcev je potrebno najprej oceniti skozi obstoječe predpise. Materijo naslavlja Obligacijski zakonik (»**OZ**«). Najbližje položaju Najemnika in najemodajalca v najemnem razmerju, prizadetem s krizo COVID-19, sta dva instituta, ki pa žal nista uporabna in ne moreta prispevati k reševanju likvidnosti Najemnikov v Republiki Sloveniji.

Prvi tak institut je nemožnost izpolnitve, ki ga ureja poglavje V. OZ, člen 116(1).[1] Ugotoviti je, da posledice epidemije COVID-19 niso povzročile, da bi bila obveznost izpolnitve najemnika, niti najemodajalca, nemogoča. Plačilo najemnine Najemnik lahko opravi, saj je plačilni promet v Republiki Sloveniji v funkciji. Nezmožnosti plačila zaradi likvidnostnih težav v okviru tega instituta pa ni mogoče uveljaviti. Prav tako tudi najemodajalec zaradi krize COVID-19 lahko nemoteno izpolnjuje svoje obveznosti po pogodbi, torej vzdržuje nepremičnino v takšnem stanju, da Najemnik v njej lahko opravlja svojo dejavnost. Ni namreč obveznost najemodajalca po najemni pogodbi, da bi Najemniku zagotavljal, da Republika Slovenija Najemniku ne bo prepovedala uporabe najete nepremičnine za svoj poslovni namen zaradi zdravja prebivalcev v Republiki Sloveniji. Tako je ugotoviti, da je moč izpolniti tako obveznosti Najemnika kakor tudi najemodajalca, ki izhajajo iz najemnega razmerja, zato tega instituta ni mogoče uporabiti.

Drug tak institut pa je razveza ali sprememba najemne pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin, ki ga naslavlja poglavje IV. OZ, členi 112 in nadalje. Nedvomno kriza COVID-19 in posledična prepoved opravljanja dejavnosti predstavljata spremenjene okoliščine, ki podležejo citiranim določilom, vendar je institut neuporaben, ker ima Najemnik na podlagi tega instituta le možnost odpovedati najemno razmerje in še to v rednem pravdnem postopku pred pristojnim sodiščem. Postopek bi trajal vsaj leto ali dve. Ves ta čas trajanja postopka pa bi bil Najemnik dolžan plačevati polno najemnino, saj sodišče na koncu izda oblikovalno sodno odločbo in torej razveže najemno razmerje od pravnomočnosti sodbe dalje. Prav gotovo takšen pravdni postopek ni primeren za reševanje akutnih likvidnostnih težav Najemnikov.

Zaslediti je sicer tudi stališče,[2] da bi bilo moč najemno pogodbo zaradi spremenjenih okoliščin razvezati z učinkom od dne nastopa spremenjenih okoliščin, torej »pro futuro« od nastopa spremenjenih okoliščin (ne »pro futuro« od pravnomočnosti sodne odločbe) dalje, pri čemer naj bi bil argument za tako stališče v komentarju OZ[3]. Težko bi se strinjali s tem stališčem.

---

1 Določilo se glasi: »Če je postala izpolnitev obveznosti ene stranke dvostranske pogodbe nemogoča zaradi dogodka, za katerega ni odgovorna niti prva, niti druga stranka, ugasne tudi obveznost druge stranke; če pa je ta že izpolnila del svoje obveznosti, lahko zahteva vrnitev po pravilih o vračanju tistega, kar je bilo neupravičeno pridobljeno.«

2 Glej prispevek avtorjev izr. prof. dr. Nataše Samec Berghaus in as. Klemna Drnovška s Pravne fakultete Univerze v Mariboru, Možnost predčasnega prenehanja najemnih razmerij zaradi ukrepov Covid-19 in predlogi za spremembe zakonodaje v zvezi s spremenjenimi okoliščinami, objavljen na https://www.tax-fin-lex.si/Publikacije/TflGlasnik/a7074b92-5a6d-4162-a7d9-1bfa276fd101.

3 M. Dolenc v M. Juhart, N. Plavšak (ur.), OZ s komentarjem, str. 606.

Pravosodna praksa (sodna odločba Vrhovnega sodišča RS Sodba II Ips 77/2007) presoja, »da razveza pogodbe učinkuje pro futuro«. Ker spremenjene okoliščine same po sebi ne razvezujejo pogodbe in je razvezo pogodbe moč doseči le s sodno odločbo, je argumentacijo v citirani sodbi »da razveza pogodbe učinkuje pro futuro«, moč razumeti le kot pro futuro od razveze pogodbe (torej pravnomočnosti sodne odločbe) in ne pro futuro od nastanka spremenjenih okoliščin. V slednjem primeru bi sodna razveza učinkovala za nazaj in tako obrazložitve sodbe Vrhovnega sodišča RS, »da razveza pogodbe učinkuje pro futuro«, ni moč razlagati.

Enako izhaja tudi iz sodne odločbe Višjega sodišča v Ljubljani VSL Sodba I Cp 589/2018, ki med drugim obrazloži, da »v teh primerih (trajajoče obveznosti) posledice razveze učinkujejo le za naprej«. Torej razveza pogodbe (in ne nastop spremenjenih okoliščin) učinkuje le za naprej, od pravnomočnosti sodbe dalje.

Enoznačnih sodnih odločb teoretični zapis v komentarju OZ na strani 606 v smeri, »da bi bilo smiselno pogodbo razvezati od nastopa spremenjenih okoliščin naprej«, ne more omajati.

Pa tudi sicer, če bi sprejeli takšno stališče, da razveza učinkuje od nastopa spremenjenih okoliščin, bi to pomenilo, da bi najemnik moral ob nastopu spremenjenih okoliščin, če bi štel, da bo pogodba razvezana s tem trenutkom, predno toži, izročiti nepremičnino najemodajalcu. V nasprotnem primeru (če bi nadaljeval z izkoriščanjem nepremičnine) bi namreč v pravdi kaj hitro naletel na po našem prepričanju utemeljen ugovor najemodajalca, da tožnik ravna proti svojim predhodnim opravljenim dejanjem (venire contra pactum proprium). Ne more namreč tožnik trditi, da je pogodba razvezana, istočasno pa vztrajati pri izkoriščanju najetih prostorov. Takšno njegovo ravnanje ni skladno z načelom vestnosti in poštenja (člen 5 OZ). Tako bi se najemnik znašel v oteženem položaju, saj če toži na razvezo pogodbe z učinkom za nazaj, mora izročiti nepremičnino najemodajalcu in če na koncu ne uspe z zahtevkom, mora za izpraznjeno nepremičnino (poenostavljeno gledano) plačati polno najemnino. Nepremičnino je namreč najemnik zapustil po lastni odločitvi oz. napaki, ker je napačno ocenil izid pravde.

Zdi se, da tudi ob upoštevanju navedenega v zgornjih štirih odstavkih institut spremenjenih okoliščin ne daje razumnega okvirja za smiselno rešitev problema najemnih razmerij v okviru instituta spremenjenih okoliščin, ki ga je povzročila kriza COVID-19.

Položaj, ko so Najemniki prepuščeni na milost in nemilost najemodajalcem in je le najemodajalcem prepuščeno, da se sami (prosto) odločajo, kako bodo uredili obstoječa razmerja s svojimi Najemniki, ki so se v tem položaju znašli zaradi oblastnih ukrepov države v splošno korist državljanov, ustvarja poslovne okolje, kjer je položaj Najemnikov odvisen od diskrecijske odločitve posameznega najemodajalca. V tem položaju Najemniki, zaradi ukrepov države v javno dobro, ne morejo sami odločati o svoji usodi, kar jih spravlja v neenakopraven položaj s poslovnimi subjekti, katerim država ni prepovedala poslovati. Med seboj pa so ti Najemniki v neenakopravnem položaju zato, ker je njihov obstoj, zaradi stanja, ki so ga povzročili ukrepi države, v celoti odvisen od ravnanja različnih najemodajalcev. Če država s svojimi ukrepi zaradi splošnih koristi državljanov določenim subjektom prepove opravljati poslovno dejavnost, mora država ta po njej zakrivljeni položaj urediti celostno in ga regulirati tako, da vse breme ukrepa ne prizadene le subjektov, ki ne smejo proti svoji volji poslovati. Rizik tega položaja je pravično in skladno Ustavi Republike Slovenije treba urediti tako, da se ta rizik razporedi tudi med tiste, ki jih rizik prizadene posredno. To državi nalaga člen 2 Ustave Republike Slovenije, ki določa, da je Slovenija pravna država. Država je k takšnemu ravnanju zavezana tudi zato, ker je drugo plat iste medalje (položaj najemodajalcev, ki so nepremičnine zgradili s krediti bank) že regulirala z ZIUOPOK. Ti najemodajalci so namreč varovani z ZIUOPOK, ki jim je omogočil odlog plačila njihovih obveznosti po kreditnih pogodbah, s katerimi so financirali nakup nepremičnin, ki jih sedaj oddajajo.

Relevantni trg najemov nepremičnin je potrebno regulirati tudi zato, ker je ta trg nedelujoč. V tem trenutku ni niti ponudbe niti povpraševanja na tem trgu. V tem trenutku ni drugih najemnikov, ki bi zadevne nepremičnine vzeli v najem in ni drugih ponudnikov, ki bi v tem trenutku ponujali takšne nepremičnine. Oblasten ukrep, usmerjen v prepoved poslovanja Najemnikov, je imel torej

absolutne posledice, ki jih akterji na trgu teh nepremičnin ne morejo regulirati niti po obstoječih predpisih niti po tržnih načelih, saj trg ne deluje. Država takih po njej zakrivljenih položajev ne sme prepuščati stihiji in anarhiji, ker to vodi v zakon močnejšega. Slovenija je tudi v krizi pravna država, saj člen 2 Ustave Republike Slovenije velja tudi v teh dneh.

V nam sosednji Avstriji, kjer ureditev obligacijskih razmerij izhaja iz iste e splošnega (občega) civilnega (državljanskega) prava iz časov habsburške monarhije, iz Občega državljanskega zakonika iz leta 1811, kot v Sloveniji, je ureditev za primer vseobsežne epidemije že vsebovana. Obveljalo je stališče, da veljavni Obči državljanski zakonik (ABGB) v okoliščinah epidemije COVID-19 predstavlja ustrezno podlago za odpust obveznosti plačila najemnin za poslovne prostore, ki jih v tem času ni mogoče uporabljati za poslovno dejavnost. § 1104 ABGB namreč določa, da obveznost plačila najemnine preneha, če zaradi izrednih okoliščin (kot je epidemija COVID-19) poslovnih prostorov ni mogoče uporabljati. Tudi avstrijsko ministrstvo za pravosodje je potrdilo, da je epidemija COVID-19 izredna okoliščina, ki utemeljuje prenehanje obveznosti plačila najemnine. V sosednji Avstriji rizik epidemije COVID-19 bremeni torej v celoti najemodajalce.

2- PREDLOG MEGA ZAKONA 2

Iz sporočil v medijih v preteklih tednih je bilo zaslediti različne predloge, kako naj Republika Slovenija rešuje problem plačila najemnin. Eden izmed njih, o katerem smo pisali tudi v prvi različici tega zbornika, je bil, da bi Republika Slovenija prevzela nase obveznost plačila najemnin do višine 70 % dogovorjene najemnine, za preostalih 30 % pa naj bi se stranki najemnega razmerja dogovorili. Poleg tega naj bi najemodajalci v času epidemije COVID-19 ne imeli možnosti odpovedati najemnega razmerja.

V Poročilu delovne skupine za področje gospodarstva in kmetijstva za pripravo Mega zakona 2 iz začetka aprila sta bila vsebovana dva različna predloga glede te tematike: (i) predlog, po katerem bi Republika Slovenija iz proračuna sofinancirala najemnine v višini 50–70 % povprečne najemnine/m2 v regiji, za preostali del najemnine pa bi se najemnik in najemodajalec sporazumela, in (ii) predlog, po katerem bi prišlo do spremembe OZ, na način, da bi bila v OZ dodana smiselno enaka določba kot § 1104 ABGB, opisan zgoraj (s čimer bi obveznost plačila najemnin za poslovne prostore, ki jih v času epidemije COVID-19 ni mogoče uporabljati za poslovno dejavnost, v tem času prenehala).

V predlog Mega zakona 2 ni našla poti nobena izmed navedenih rešitev delovne skupine. Predlog namreč naslavlja le obveznost plačila najemnin za najemnike poslovnih stavb ali poslovnih prostorov v lasti Republike Slovenije ali samoupravnih lokalnih skupnosti (za najeme po Zakonu o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti) – ne pa tudi za vse ostale najemnike.

V predlogu Mega zakona 2 je predviden začasni ukrep, v skladu s katerim se najemnikom poslovnih stavb ali poslovnih prostorov v lasti Republike Slovenije ali samoupravnih lokalnih skupnosti, ki jim je zaradi ukrepov države in zaradi širjenja bolezni opravljanje gospodarske dejavnosti onemogočeno ali bistveno otežkočeno, v obdobju trajanja razglašene epidemije COVID-19 (tj. od vključno 13. 3. 2020 do preklica razglasitve epidemije) ne zaračunava najemnina ali del najemnine.

O upravičenosti do oprostitve plačila bo odločal predstojnik upravljavca stvarnega premoženja oziroma organ, odgovoren za izvrševanje proračuna samoupravne lokalne skupnosti, ob upoštevanju vnaprej predpisanih pogojev. Skupni znesek oprostitve plačila posameznega najemnika je omejen na 800.000 EUR (oziroma 120.000 EUR, če je najemnik dejaven v sektorju ribištva in akvakulture, ali 100.000 EUR, če je najemnik dejaven na področju primarne proizvodnje kmetijskih proizvodov). V obrazložitvi predloga Mega zakona 2 je posebej poudarjeno, da se ukrep oprostitve ne nanaša na obratovalne stroške.

S predlaganim ukrepom se torej (zelo) omejeno skupino najemnikov v celoti ali delno oprošča plačila najemnin (tudi ta oprostitev sicer ni avtomatična, saj mora o upravičenosti zahteve za oprostitev odločati za to pristojna oseba oziroma organ). Za vse najemnike, ki poslovne prostore najemajo od subjektov, ki jih predlagani ukrep ne zajema (takih najemov je bistveno več), pa položaj in njihova obveznost plačila najemnin (zaenkrat) še naprej ostajata nespremenjena.

Avtorja:

Srečo Jadek
Starejši partner

Žiga Urankar, LL.M.
Odvetniški kandidat

1- IZPLAČILO DOBIČKA IN DIVIDEND

Izplačilo dividend lahko pomembno vpliva na likvidnost družbe. Nekatere družbe z uspešnimi sistemi notranjega upravljanja likvidnosti zagotavljajo sredstva za izplačilo dividend (v d. d.) oz. dobička (v d. o. o.), druge družbe pa morajo izplačilo dividend financirati s kratkoročnimi krediti. Zaradi izrednih okoliščin, nastalih zaradi epidemije COVID-19, bo letos verjetno porušen običajen, dobro vzpostavljen sistem upravljanja likvidnosti in izplačevanja dividend. V nekaj glavnih točkah izpostavljamo pomembne vidike v zvezi z izplačevanjem dividend oziroma dobička:

- Skupščina, ki odloča o uporabi bilančnega dobička, mora biti izvedena **najkasneje do 31. avgusta** (294(3) ZGD-1). Sklic skupščine velja odložiti na čas, ko bodo preklicani ukrepi za preprečevanje širjenja epidemije COVID-19 oziroma ko bo možna zanesljivejša ocena posledic izvedenih ukrepov na poslovanje družbe. *V pripravi je že zakonska sprememba, ki bo po vzoru nemške interventne zakonodaje podaljšala rok za sprejem odločitve o delitvi bilančnega dobička do **31. 10. 2020**, pa tudi omogočila **izvedbo skupščine s pomočjo elektronskih sredstev** (t. i. virtualno skupščino). Za dva meseca naj bi bili podaljšani tudi roki za revizijo letnih računovodskih izkazov (tudi konsolidiranih), kakor tudi rok za predložitev revidiranih letnih poročil AJPES.*

- *Vprašanja v zvezi z izvedbo skupščine v času epidemije COVID-19 ukrepov smo podrobneje analizirali v posebnem spletnem članku, ki ga najdete na spletni povezavi https://www.jadek-pensa.si/sklic-in-izvedba-skupscine-d-d-v-casu-ukrepov-za-omejitev-sirjenja-covid-19-2/.*

- Določba 230(3) člena ZGD-1 omogoča organom vodenja in nadzora, da ob sprejemu letnega poročila in odločanju o uporabi čistega dobička družbe upoštevajo nove okoliščine, ki bodo vplivale na poslovanje družb v prihodnjih letih, in **oblikujejo dodatne rezerve iz dobička**. Pri tem je seveda treba upoštevati tudi določbe družbene pogodbe in statuta (npr. statutarne rezerve, posebno pooblastilo za oblikovanje rezerv iz dobička).

- Odločitev, da družba ne predlaga uporabe bilančnega dobička za izplačilo dividend oz. dobička, lahko **pomembno prizadene delničarje, katerih likvidnost se je prav tako poslabšala**, zlasti finančni investitorji pa morajo zagotavljati tudi zahtevane donose svojim varčevalcem. Predlog sklepa o uporabi bilančnega dobička za 2019 bi zato moral upoštevati tudi ta vidik. Izredna zakonodaja ne posega v njihovo pravico zahtevati izplačilo dividende/dobička **z nasprotnim predlogom** (člen 300(1) ZGD-1), če družba izkazuje bilančni dobiček. Preveriti pa je treba, kako izplačilo dobička vpliva na druge pravice in obveznosti, ki izhajajo iz posebnih ukrepov v zvezi z epidemijo COVID-19.

- Tudi delničarji lahko namenijo dodaten znesek za druge rezerve iz dobička pri odločanju o uporabi bilančnega dobička (člen230(6) ZGD-1).

- Delničarji ali družbeniki lahko odločijo, da ostane **bilančni dobiček nerazporejen** in s tem izboljšajo likvidnost družbe, hkrati pa si pridržijo pravico do odločanja o uporabi prenesenega dobička v naslednjem letu (člen230(7) ZGD-1).

- Dividenda je pravilom izplačana v denarju, lahko pa se izplača v obliki prenosa in izročitve terjatve ali stvari. Pri **nedenarni obliki izplačila** je treba upoštevati ustrezna pravila vrednotenja. Predlaga se lahko tudi obročno izplačevanje dobička.

- Po členu 399 ZGD-1 imajo delničarji in družbeniki pravico **izpodbijati sklep o uporabi bilančnega dobička**, če je skupščina odločila, da se delničarjem dobiček ne deli najmanj v

višini 4 % osnovnega kapitala, če to po presoji dobrega gospodarstvenika ni bilo nujno glede na okoliščine, v katerih družba posluje. Dokazovanje slednjega bo v danih okoliščinah precej zahtevno.

- Skupščina lahko določi tudi **politiko prejemkov organov vodenja in nadzora**, pri čemer mora zagotoviti, da so prejemki skladni s finančnim stanjem družbe in doseženimi rezultati (člen 294(6), (7) ZGD-1).

Avtorica:

doc. dr. Anja Strojin Štampar, mag. posl. ved, LL.M.
Senior Counsel

1- DRUŽBE SO V SIVI CONI INSOLVENCE

Pri presoji insolventnosti je potrebno upoštevati Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) v nespremenjenem besedilu, kot je veljal pred razglasitvijo epidemije, saj ZIUZEOP ni spremenil ali prekinil učinkovanje člena 14 zakona.

Trajnejša nelikvidnost je eden od vzrokov za insolventnost, kakor je ta določena v členu 14 ZFPPIPP. Besedilo člena 14(1).1. se glasi: ... v daljšem obdobju ni sposoben poravnavati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju … (»Trajnejša nelikvidnost«).

Trajnejša nelikvidnost je nasprotje kratkoročne plačilne sposobnosti in je v teoriji opredeljena tudi kot kratkoročna plačilna nesposobnost. Kratkoročna plačilna sposobnost pa je sposobnost pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti. Kratkoročnost pomeni, da se sposobnost dolžnika presoja v določenih krajših časovnih obdobjih. Definicija kratkoročne plačilne sposobnosti je podana v členu 11(1) ZFPPIPP. V razširjenih uvodnih pojasnilih ZFPPIPP (GV Založba, 2008) je avtorica dr. Nina Plavšak na strani 30 zapisala: »kratkoročno plačilno sposobnost ugotavljamo na podlagi presoje, ali bo imela oseba v določenem časovnem obdobju zadosti denarnih ali drugih likvidnih finančnih sredstev, s katerimi bo lahko poravnala svoje obveznosti, ki bodo zapadle v tem obdobju«.

Definicija insolventnosti iz člena 14(1).1 ZFPPIPP pomeni prognozo likvidnosti oziroma nelikvidnosti dolžnika. Gre za oceno *ex-post,* torej že obstoječih dejstev in *ex-ante¸* torej bodočih dejstev, v zadnjem primeru torej dejstev o stanju dolžnika še predno dejstvo neplačila zapadlih obveznosti dolžnika nastopi. Seveda se ta ocena lahko nanaša tudi v zvezi z preteklimi dejstvi, da dolžnik zapadlih obveznosti v preteklosti ni izpolnil, vendar to ni izključen položaj, ki edini pomeni insolvenco. Analiza je torej lahko *ex-post* ali *ex-ante*.

Takšna razlaga člena 14(1).1 ZFPPIPP oz. trajnejše nelikvidnosti izhaja iz gramatikalne razlage predpisa. Če bi zakonodajalec želel, da se analiza izvrši samo *ex-post*, bi moral zapisati »v daljšem obdobju ni bil sposoben poravnavati vseh svojih obveznosti«. Ker pa je zakonodajalec uporabil besedno zvezo »ni sposoben« je to potrebno tolmačiti v smeri »ni bil sposoben včeraj, ni sposoben danes in ne bo sposoben jutri« poravnavati vseh svojih obveznosti. Gre torej za daljše obdobje, v katerem dolžnik ni sposoben poravnavati vseh svojih obveznosti, to obdobje pa je bodisi preteklost bodisi sedanjost bodisi bodočnost. Ker pa je trajnejša nelikvidnost antipod kratkoročne plačilne sposobnosti, mora biti opazovano obdobje kratkoročno, karkoli kratkoročnost v posameznem primeru pomeni.

Tudi sama definicija kratkoročne plačilne sposobnosti, vsebovana v členu 11(1) ZFPPIPP, kaže na to, da gre za analizo *ex-ante*. V definiciji kratkoročne plačilne sposobnosti je namreč uporabljen izraz »sposobnost«, ki kaže na določene značilnosti pravne ali fizične osebe in ne na to, ali so se že zgodila določena dejstva v zunanjem svetu (da dolžnik v določenem časovnem obdobju ni poravnal zapadlih obveznosti). Dejstvo, da dolžnik v določenem časovnem obdobju ni poravnal zapadlih obveznosti, ni njegova sposobnost, temveč je to zgolj pravno relevantno dejstvo, ki se je oziroma ni zgodilo in je že zaznavno v zunanjem svetu. Sposobnost pa ni dejstvo, ki ga je moč enostavno zaznati v zunanjem svetu, temveč je predmet ocene te lastnosti oziroma značilnosti osebe.

2- INSOLVENCA IN ZIUZEOP[4]

ZIUZEOP ni ustavil učinkovanja člena 14 ZFPPIPP in ni spremenil definicije insolvence, zato se ta presoja po tem predpisu. Dodal pa je še en razlog insolvence, to je enomesečno zamudo izplačil plač in prispevkov, potem ko je subjekt prejel povračila zanje po interventnih predpisih.

ZIUZEOP (člen 96 (1)) je odvezal poslovodstva v primeru nastopa insolvence vložiti predlog za začetek stečaja ali prisilne poravnave za čas razglasitve epidemije in še 3 mesece po tem. *Ob tem Novela Mega zakona, ki je v času tega zapisa še v parlamentarni proceduri, predvideva zaostritev te določbe v smeri, da odveza poslovodstva za vložitev predloga za začete stečaja ali prisilne poravnave pa ne velja, če ni izgledov, da bo družba lahko položaj insolventnosti odpravila. Ponovno gre za prognozo, ki jo mora poslovodstvo v tem obdobju neprestano vršiti in če ugotovi, ni izgledov, da bo družba lahko položaj insolventnosti odpravila, mora vložiti predlog za začetek stečaja ali prisilne poravnave. Sicer poslovodstvo družbe tvega, da bo odškodninsko odgovorno po čl. 42 ZFPPIPP.*

*Novela **ZZUSUDJZ,** ki je v času tega zapisa še v parlamentarni proceduri, rahlja strogost ZFPPIPP, ki ne dovoljuje ob zamudi rokov vrnitev v prejšnje stanje, in predvideva za čas epidemije, da mora sodišče obravnavati tudi zamujene vloge strank v insolvenčnem postopku, (i) če je zamuda nastala zaradi posledic epidemije in (i) če sodišče do prejema vloge še ni odločilo*

Prav tako je ZIUZEOP (člen 96 (2)) odvezal poslovodstva, da skličejo skupščino zaradi povečanja osnovnega kapitala družbe, če bi jo morali sklicati za odpravo insolvence po predvidenih ukrepih družbe. Te obveznosti morajo poslovodstva začeti izvajati v enem mesecu po prenehanju ukrepov po ZIUZEOP, torej do 31. 5. 2020 oziroma do 30. 6. 2020.

V členu 97 ZIUZEOP je podaljšan rok (i) za odložitev odločanja o upnikovem predlogu začetka stečaja in (ii) rok, v katerem dolžnik lahko opraviči svojo zahtevo za odložitev začetka stečaja na 4 mesece.

3- KAJ ZIUZEOP NI UREDIL, PA BI MORAL

V tem delu opozarjamo na težave družb in lastnikov družb, s katerimi se srečujejo že danes, ZIUZEOP pa jih ne rešuje, pa bi jih moral.

Kot rečeno, ZIUZEOP ne uvaja moratorija na insolvenco, temveč le odvezuje poslovodstva od določenih ravnanj in jih s tem razrešuje odgovornosti poslovodstva za neizvršitve, kar je dobro za poslovodje. Za same družbe in za reševanje težkega položaja gospodarstva pa takšne rešitve ne pomenijo veliko. Nastop insolvence (nastop tega položaja po ZIUZEOP ni odložen) namreč povzroči mnoge druge posledice, poleg odgovornosti poslovodstev, ki so lahko škodljive za gospodarstvo in njegov izhod iz krize.

Pomembno je vedeti, da poslovodstvo do nastopa insolvence vodi posle družbe v dobro družbe in se njegova odgovornost presoja po »Business Judgement Rule«. Že sam nastop insolvence, ki je objektivno dejstvo, pa pomeni, da mora poslovodstvo družbo upravljati bistveno bolj konzervativno z osnovnim ciljem ohranitve vrednosti za upnike. Insolventna družba (člen 34 ZFPPIPP) lahko po nastopu insolvence opravlja le nujne posle (plačuje le tekoče dobave, redne stroške, mora vse upnike obravnavati enako, ne sme plačevati starih dolgov itd). Zdi se, da v položaju, ko je večina družb insolventnih, takšno konzervativno upravljanje družb ne more biti okvir, v katerem bo možen nov zagon gospodarstva. Družbe bodo namreč postale spet solventne, ko bodo lahko naredile prognozo, da bodo v naslednjem kratkoročnem obdobju lahko poravnavale vse v tem obdobju zapadle obveznosti. Če bo to trenutek, ko bo stroka lahko

[4] Obravnavane so le določene (in ne vse) novosti, ki jih uvaja ZIUZEOP.

ugotovila, da je vprašanje likvidnosti gospodarstva v Republiki Sloveniji rešeno, je potrebno do takrat določiti moratorij na insolvenco.

Povedano v prejšnji točki nas pripelje do ugotovitve, da je obdobje 3 oziroma 4 mesecev po koncu epidemije pomembno prekratko, da bi se takrat lahko začel smiselni insolvenčni postopki. Nosilna sta dva razloga za takšno ugotovitev, prvič, nobena bilanca družbe takrat ne bo realna, saj normalen trg še ne bo vzpostavljen in drugič, nobena verjetna/realna prognoza poslovanja družb v bodočnosti takrat še ne bo možna. Stečaj brez trga, ki deluje približno normalno, ni smiseln in razen stroškov ne daje nobenega produkta. Vsi drugi (pred)insolvenčni postopki določeni v ZFPPIPP pa niso smiselni in tudi ne možni brez verjetne napovedi poslovanja dolžnika, saj je ta opredelitev potrebna (i) za poslovodstvo (da sploh predlaga tak postopek, sicer mora predlagati stečaj), (ii) za sodišče (pritrdilno mnenje pooblaščenega ocenjevalca podjetij je obvezna priloga predloga za začetek postopka prisilne poravnave) da ga uvede in za upnike, da se lahko informirano odločajo o potrebnih ukrepih za rešitev insolvence.

Potrebno je tudi vedeti, da orodja, ki so na razpolago v ZFPPIPP, niso prirejena reševanju nelikvidnosti družb in so prirejena izključno dejstvu, da je zakonodajalec, ko je noveliral ZFPPIPP leta 2013 utemeljeno računal, da bodo banke, kot največji upniki, bile sposobne učinkovito in hitro prestrukturirat dolžnike, kar se je izkazalo za pravilno. Zato se je potrebno vprašati, ali je tudi v tej krizi možno računati, da bodo prestrukturiranje insolventnih dolžnikov (kdaj in kako se bo insolvenca merila je predhodno vprašanje) izvedle banke. Če tem temu ne bo tako, so orodja v ZFPPIPP slabše uporabna in obstajajo boljše rešitve.

Če so obstoječi lastniki družb tisti, ki lahko največ naredijo (poleg bank in države) za to, da se gospodarstvo izvije iz »uvožene« krize, je potrebno njihov položaj v insolvenci nadgraditi. Sedanji ni primeren in je celo krivičen, saj so lastniki že z začetkom prisilne poravnave ob svojo lastnino in še to po likvidacijski vrednosti sredstev, čeprav je cilj prisilne poravnave izhod družbe iz insolvence kot delujoča družba. Opozoriti s tem v zvezi je, da krediti lastnikov družb v času krize za zagotavljanje likvidnosti družbe v morebitnem kasnejšem insolvenčnem postopku štejejo kot kapital družbe. Tudi to določilo je potrebno preveriti ali je smiselno v času »uvožene« krize.

Zgoraj je nanizanih nekaj dejstev v zvezi s sedanjo likvidnostno krizo, ki izhajajo iz ZFPPIPP, za katere se zdi, da prej ovirajo, kot pa stimulirajo lastnike družb in poslovodstva, da hrabro premaknejo voz naprej in potegnejo gospodarstvo iz likvidnostnih težav.

Avtor:
Srečo Jadek
Starejši partner

IZTERJAVA

Interventni ukrepi, sprejeti z namenom obvladovanja širjenja novega koronavirusa SARS-CoV-2, imajo pomemben vpliv na trenutni položaj upnikov, saj začasno omejujejo možnost izterjave njihovih terjatev do dolžnikov v Sloveniji:

- sodišča ne izdajajo novih sklepov o izvršbi (Odredba Vrhovnega sodišča RS o posebnih ukrepih zaradi nastanka pogojev iz prvega odstavka 83.a člena Zakona o sodiščih in razlogov iz 1. člena ZZUSUDJZ) – najkasneje do 1. 7. 2020 oz. do objave sklepa Vlade o prenehanju razlogov za sprejete ukrepe;

- odloženo je izvrševanje sklepov o izvršbi, ki so bili izdani že pred razglasitvijo izrednih razmer, v izvršilnih postopkih (t.i. odlog izvršbe), razen v primeru izvršbe preživninskih terjatev (člen 93 ZIUZEOP oz. #PKP1) – do 31. 5. 2020, z možnostjo dodatnega 30-dnevnega podaljšanja.

Do nadaljnjega upniki torej ne bodo mogli po sodni poti učinkovito priti do poplačila svojih terjatev. To velja tudi za izvrševanje obveznosti v primerih, ko je dolžnik država, državni organi, javne agencije, javni zavodi, osebe javnega prava, kar bi kazalo spremeniti.

Upniki sicer lahko vložijo predlog za izvršbo elektronsko ali po pošti, vendar sodišče sklepa o izvršbi ne bo izdalo in tudi ne vročalo upniku in dolžniku.

Dobra novica za upnike je, da si lahko tudi v trenutnih razmerah pred sodiščem zagotovijo vsaj zavarovanje svojih terjatev, kar jim bo lahko omogočilo uspešno izterjavo po prenehanju interventnih ukrepov. Tako si lahko povečajo možnosti, da bodo dosegli poplačilo, ko bodo izvršilni postopki zopet stekli.

Upniki z izvršilnim naslovom (npr. pravnomočno sodbo, sodno poravnavo ali notarsko izvršljivim zapisom), ki se glasi na denarno terjatev, lahko predlagajo ustanovitev zastavne pravice na nepremičnini, poslovnem deležu ali premičnini dolžnika. Upniki, ki že imajo izvršilni naslov, torej lahko dosežejo, da bodo že zdaj na premoženju v lasti dolžnika pridobili zastavno pravico in si s tem zavarovali vrstni red pri poplačilu iz tega premoženja oziroma ločitveno pravico v primeru postopka zaradi insolventnosti.

Tudi upnikom, ki (še) ne razpolagajo z izvršilnim naslovom, so na voljo sredstva zavarovanja, in sicer lahko zahtevajo:

- izdajo predhodne odredbe;
- izdajo začasne odredbe in
- zamrznitev bančnega računa po Uredbi (EU) št. 655/2014.

Izdajo predhodne odredbe lahko upnik predlaga na podlagi kvalificirane listine o obstoju denarne terjatve (npr. odločbe sodišča ali drugega organa), ki še ni izvršljiva. Upnik mora torej že razpolagati npr. z nepravnomočno sodbo. Upnik mora poleg tega za verjetno izkazati nevarnost, da bo sicer uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena. Na splošno lahko sodišče odredi eno ali več izmed zakonsko predvidenih predhodnih odredb:

- rubež premičnin in vpis rubeža v register, če se ta vodi;
- rubež denarne terjatve ali terjatve, da se izročijo stvari;
- rubež drugih premoženjskih oziroma materialnih pravic;
- rubež denarnega zneska na dolžnikovem računu pri organizaciji za plačilni promet;
- vpis zastavne pravice v sodnem registru na deležu družbenika v družbi oziroma v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev na nematerializiranem vrednostnem papirju;

- predznambo zastavne pravice na dolžnikovi nepremičnini ali na pravici, vknjiženi na nepremičnini.

Glede na trenutno omejitev postopkov zavarovanja je sodišče omejeno na odločanje le o tistih predhodnih odredbah, ki ne terjajo oprave dejanj, pri katerih je potreben osebni stik, na kar morajo biti upniki pozorni pri oblikovanju predloga. S tega vidika sta najbolj problematična rubež premičnin dolžnika in rubež terjatve, da se izročijo stvari, saj so fizični stiki v tem primeru največkrat neizogibni.

Še pred uvedbo sodnega postopka (sicer tudi med ter po koncu postopka) lahko upnik predlaga izdajo začasne odredbe za zavarovanje denarne ali nedenarne terjatve. Za uspeh s predlogom mora upnik izkazati verjetnost, da terjatev zoper dolžnika obstaja ali da bo nastala in verjetno obstoječo nevarnost za izvedbo izvršbe, pri čemer se v primeru denarnih terjatev zahteva izkaz »subjektivne nevarnosti« (torej konkretno ravnanje upnika, ki ogroža uspešnost izvršbe), v primeru nedenarnih terjatev zadostuje izkaz »objektivne nevarnosti«. Obstoja nevarnosti upniku pri obeh vrstah začasnih odredb ni treba izkazovati, če izkaže za verjetno, da bi dolžnik s predlagano odredbo pretrpel le neznatno škodo. Šteje se, da je nevarnost podana, če naj bi bila terjatev uveljavljena v tujini, razen v državi članici EU. Domet začasnih odredb je širši, saj je poleg zavarovanja terjatev (zavarovalne začasne uredbe) z njimi mogoče doseči tudi začasno ureditev spornih razmerij (regulacijske začasne uredbe).

Sodišče lahko izda vsako začasno odredbo, s katero je mogoče doseči namen zavarovanja. V primerjavi s predhodnimi odredbami imajo upniki pri oblikovanju predloga za začasno odredbo več svobode, vendar morajo v času veljavnosti interventnih predpisov upoštevati pogoj odsotnosti osebnih stikov za realizacijo ukrepov zavarovanja.

V čezmejnih primerih je kot alternativa ukrepom v skladu z nacionalnim pravom upnikom na voljo Evropski nalog za zamrznitev bančnih računov (ENZBR), ki omogoča, da že pred začetkom postopka v glavni stvari zoper dolžnika v državi članici zamrznejo sredstva na bančnem računu dolžnika v drugi državi članici EU. Glede na naravo ukrepa menimo, da omejitve, ki izvirajo iz interventnih ukrepov zaradi COVID-19, ne bi smeli vplivati na možnost izdaje ENZBR.

Čeprav je izvršilni postopek v večini zadev zadržan, novih sklepov o izvršbi pa sodišča ne izdajajo, je upnikom torej na voljo več ukrepov, s katerimi lahko povečajo verjetnost poplačila svojih terjatev po normalizaciji delovanja sodišč. Postopki zavarovanja so smiselni tudi v primeru, ko upnik ve, da njegov dolžnik v času epidemije novega koronavirusa dobro posluje. Z zavarovanjem svojih terjatev lahko prepreči, da dolžnikovo premoženje v času, ko izvršba ni mogoča, sproti odteka neznano kam.

Izvršbe pa lahko potekajo nemoteno izvensodno na primer zaradi prodaje zastavljenih poslovnih deležev, zalog in opreme ali nepremičnin v postopku notarske prodaje po ZFZ. Upoštevati je, da bo izvedba take prodaje v času epidemije močno otežena, zlasti zato, ker sodno ni mogoče uveljaviti izročitve stvari v posest.

Avtorja:

Borut Leskovec
Starejši odvetnik

Aida Šabić
Pripravnica